

CUVÂNT LA SFÂNTA TREIME

Întreaga viață creștină se desfășoară sub binecuvântarea Sfintei Treimi.

Pruncul nou născut este botezat în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh; tinerii sunt cununați în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh; la sfârșitul vieții pământești, groapa se pecetluiește în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh. La sculare, la masă, la culcare, la începutul lucrului, ori de câte ori ne facem cruce, ne închinăm în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh. La biserică, preotul începe și sfârșește Sfânta Liturghie și toate slujbele bisericești binecuvântând în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh și de multe ori în timpul sfintelor slujbe, el înalță glasul preamărind și mărturisind pe Tatăl, pe Fiul și pe Sfântul Duh. Pretutindeni deci, în biserică, acasă, afară, de-a lungul întregii vieți, de la naștere până la mormânt, ne însoțește binecuvântarea Sfintei Treimi pe care o prăznuim astăzi. Noi simțim că Sfânta Treime este temeiul nezdruincinat al întregii vieți creștine, este însăși izvorul vieții, Cea care ține și călăuzește toate,

scopul vieții, temelia credinței noastre; că Treimea este totul, fără Treime este moarte și iad.

Dar ce știm noi creștinii despre Sfânta Treime? Sfânta Treime ne pune înaintea Taina cea mai necuprinsă de minte. De aceea și descoperirea Ei nu s-a făcut deodată, ci treptat, puțin câte puțin. În Vechiul Testament poporul evreu nu a cunoscut decât pe Tatăl, pe Dumnezeuul lui Avraam, al lui Isaac și al lui Iacov. Au vorbit proorocii și despre Fiul, că Se va naște din fecioară, în orașul Betleem, că va face lucruri minunate și va întemeia o nouă împărăție, că la urmă va fi batjocorit și omorât. Dar evreii n-au priceput această învățătură, pentru că era acoperită cu taină. Când apoi Fiul S-a făcut cunoscut, când S-a întrupat și S-a sălășluit între oameni, a început a învăța și despre Duhul Sfânt. „Vă voi trimite alt Mângâietor, le spune El ucenicilor, pe Duhul Sfânt, care vă va învăța toate.” „Luați Duh Sfânt”, le zice El iarăși după Înviere; iar când îi trimite la propovăduire, le poruncește să boteze în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh. Apoi, la zece zile după înălțarea Domnului la Cer, Duhul cel făgăduit se coboară în chip de limbi de foc peste ucenici și de atunci Duhul necontenit își desfășoară tainica sa lucrare de sfințire și de îndumnezeire a neamului omenesc.

Marele teolog al Treimii, Sfântul Grigorie Teologul, teologhisește despre această treptată descoperire a Sfintei Treimi: „Testamentul cel Vechi a descoperit în chip limpede pe Tatăl și în chip umbrit pe Fiul; așezământul cel Nou a vădit pe Fiul și ne-a făcut să întrezărim dumnezeirea Duhului; astăzi Duhul vine la noi și se face cunoscut în chip și mai lămurit. Ar fi fost cu primejdie ca atunci când încă nu era cunoscută dumnezeirea Tatălui să fie propovăduit neacoperit Fiul, și când dumnezeirea Fiului nu era primită să se ceară, îndrăznesc să zic, ca un fel de împovărare, pe Duhul Sfânt... Cuvenitu-s-a mai bine, deci, ca prin împliniri treptate și, precum spune David, prin treceri suitoare din slavă în slavă, să strălumineze preaslăvita strălucire a Treimii, crescând în chip potrivit...”

După pogorârea Sfântului Duh, Apostolii au început a propovădui lumii învățătura cea înaltă a Sfintei Treimi. Dar aceasta a fost mare sminteală pentru iudei, iar pentru păgâni nebunie. „Cine este acesta Fiul și cine Duhul?, se tulburau iudeii. Noi nu știm decât un singur Dumnezeu, Dumnezeul lui Israil, cum ne-a învățat Legea dată de Moisi.” Dar poate păgânii, care se închinau la mai mulți dumnezei, vor fi și înțeleși mai ușor taina Treimii! Nicidecum. Cum poate fi un Dumnezeu în același timp unul singur și totodată trei: Tată, Fiul și Duh? Și propovăduitorii Treimii au fost prigoniți și de iudei și de păgâni mai bine de trei sute de ani.

N-au putut înțelege iudeii taina Treimii, n-au înțeles-o nici păgânii, s-au încurcat în ea toți filosofii și înțelepții veacului, care au încercat s-o tâlcuiască cu slaba minte omenească. „Dacă este Tată și Fiul, zicea Arie cel învățat, apoi e limpede că a fost o vreme când Fiul nu era; deci Fiul, dacă este născut din Tatăl, este făptură și mai mic decât Tatăl.” „Dacă Dumnezeu este Unul singur”, zicea un alt eretic Sabelie, „atunci Fiul și Duhul nu pot fi și ei Dumnezeu, ci numai niște puteri ale Lui”; „și dacă Fiul a trimis pe Duhul”, zicea Macedonie, „este evident că Duhul este mai mic decât Tatăl și decât Fiul.” Și numărul mincinoșilor teologi ai Treimii este mult mai mare. Pentru a se curma rătăcirile și tulburările ivite din neînțelegerea tainei, sfinții și marii Părinți ai Bisericii s-au adunat în sinoadele de la Niceea (325) și Constantinopol (381), unde au așezat adevărata învățătură despre Sfânta Treime, așa cum o avem până astăzi în Simbolul Credinței. Dumnezeu este Unul în ființa Sa, dar întreit în Persoane: Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt: Tatăl nenăscut, Fiul născut din veci din Tatăl, Duhul din veci purcezând din Tatăl; dar nu sunt trei Dumnezei, ci un Dumnezeu în trei ipostasuri. „Nu mă întreba ce este nașterea Fiului și ce este purcederea Duhului”, zice Sfântul Grigorie Teologul, „căci lucrul acesta noi așa l-am primit și-l credem, dar taina nu o vom putea înțelege niciodată. Așa cum focul există deodată cu lumină și cu căldură și nu mai întâi este focul și apoi căldura și lumina, ci toate deodată; și după cum lumina și căldura se nasc

deodată cu focul, tot așa și Fiul și Duhul sunt deodată cu Tatăl, fără de început și fără de sfârșit.” La Sinodul cel dintâi, de la Niceea, Sfântul Ierarh Spiridon ne-a arătat în chip minunat și simplu o icoană a tainei Sfintei Treimi: luând în mâini o cărămidă și strângând-o, focul s-a ridicat în sus, apa a căzut în jos iar în mâini a rămas lutul din care era făcută. Deci precum în cărămidă se află unite trei elemente: lutul, apa și focul, deși noi nu vedem decât o singură bucată de materie, tot așa și Dumnezeu în Treime, este Unul după ființă, dar întreit în ipostasuri.

Cu toate acestea, asemănarea cu focul, cu cărămida și orice alte asemănări pe care le-au făcut teologii, niciodată nu ne vor putea face să înțelegem cu mintea noastră pământească taina Sfintei Treimi. Pentru simplul motiv că Dumnezeu este nemărginit, necuprins, iar mintea omenească mărginită și îngustă; cum să încapă Nemărginirea în ceea ce este mărginit?

Ne învață acest lucru și întâmplarea din viața Sfântului Augustin, mare teolog și episcop al Iponei. Își pusese el în gând să scrie o carte despre Dumnezeu și multă vreme s-a ostentit fără să o poată începe. Într-una din zile, pe când umbla el pe malul mării, vede un copilăș jucându-se: săpase o gropiță aproape de țărm și cu un hârb tot aducea apă din mare și o turna în acea gropiță. „Ce faci aici, băiete?” îl întreabă curios episcopul. „Vreau să mut marea aici” îi răspunde copilul, arătându-i gropița. „O, sfântă nevinovăție!”, exclamă în sine sfântul îndepărtându-se și gândind la nevinovăția copilului. Și deodată mintea lui se luminează: „Ce lipsit de minte sunt”, își zice el! „Dacă marea nu încapă în gropița copilului, cum ar putea încăpea Dumnezeu cel Nemărginit în mintea mea cea îngustă și mărginită!”

De aceea și noi, să nu iscodim taina: cum adică Unul este totodată și Trei, ci să credem din toată inima și cu credință neîmpuținată în Dumnezeu cel Unul după ființă și Întreit în persoane: Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt, pentru că această învățătură nu vreo minte omenească, ci Însuși Dumnezeu ne-a descoperit-o. Și cu bucurie mare și cu evlavie să luăm aminte la

chemarea pe care ne-o face Biserica în această zi de prăznuire a Sfintei Treimi:

„Veniți noroade, să ne închinăm Dumnezeirii celei în Trei Ipostasuri: Fiului în Tatăl împreună cu Sfântul Duh. Că Tatăl fără de ani a născut pe Fiul cel împreună veșnic și împreună pe scaun șezător; și Duhul Sfânt era în Tatăl împreună cu Fiul proslăvit. O Putere, o Ființă, o Dumnezeire Căreia toți închinându-ne zicem: Sfinte Dumnezeule, Cea ce toate le-ai făcut prin Fiul cu împreună lucrarea Sfântului Duh; Sfinte Tare, prin care pe Tatăl am cunoscut și Duhul Sfânt a venit în lume; Sfinte fără de moarte, Duhule Mângâietorule, Cea ce din Tatăl Te purcezi și în Fiul Te odihnești. Treime Sfântă, slavă Ție, acum și pururea și în vecii vecilor.” Amin